

Sensorveiledning RETKOM1102 V22 (10 stp.)

Generelt om kurset og eksamen

Studentene har vært tilbudt tretten forelesninger (dobbelttimer) og syv gruppetimer (dobbelttimer). Emneansvarlig Sine Bjordal har holdt fem forelesninger om de mest grunnleggende temaene på pensum. Ellers har Kjell Lars Berge, Marja Etemäläki, Johan Tønnesson, Elise Kleivane og Eirik Vatnøy holdt forelesninger om temaer knyttet til sine spesialfelt (tekstvitenskap, samtaleanalyse, sakprosa, modelleseranalyse og multimodalitet, skriftkulturforskning, retorikk). To forelesninger ble avlyst, en om retorikk og en om sammenheng i tekst. For den manglende retorikkforelesningen ble det ikke tilbudt noen «kompensasjon», men for å kompensere for manglende forelesning om sammenheng i tekst, fikk studentene tilgang til forelesningsvideo + ppt fra tilsvarende forelesning høsten 2021.

Pensum finnes i Leganto ([lenke her](#)). Etter fullført emne skal studentene kunne bruke teorier og begreper fra retorikk, tekstlingvistikk og diskursanalyse til å analysere tekster i ulike sjangrer og medier; gjøre rede for oppbygningen av samtaler og av muntlige, skriftlige og sammensatte tekster; beskrive forholdet mellom tekst og kontekst; kjenne sentrale begreper i semiotikk og pragmatikk; gjøre rede for funksjonell og litterær sakprosa.

Studentene har også fått tilbud om å delta på til sammen sju gruppetimer. Disse har i hovedsak vært ledet av (de eminente) gruppelærerne Charlotte Hidle og Hanna Oftedal Negård, og temaene i gruppetimene har vært: 1) Pragmatikk, semiotikk, tekst og kontekst; 2) Sammenheng i tekst, tekstlingvistikk; 3) Virkelighetsbilder, diskursanalyse; 4) Argumentasjon, retorikk 1; 5) Samtaleanalyse; 6) Sakprosa; 7) Retorikk 2 + eksamensforberedelser. Marja Etemäläki gjennomførte gruppeundervisningen i samtaleanalyse.

Dette semesteret har studentene også vært så heldige å ha tilgang til to dyktige og engasjerte læringsassistenter, Aagot Nordkvelle og Mina Angeloff, som jevnlig har arrangerte ulike former for kollokvier, både med samlesing, diskusjon av fagbegreper og sam-analyse.

Eksamen er en digital 4-timers hjemmeeksamen som gjennomføres i Inspira, og studentene har følgelig tilgang til alle hjelpemidler. Det er ikke gjort noen store grep for å vanskeliggjøre samarbeid, men oppgavene er relativt omfattende. Eksamensoppgaven består av to deler: en langsvarsoppgave (del A) og flere kortsvarsoppgaver (del B). Kandidaten må svare på både del A og B, og bestå dem, for å bestå hele eksamenen. Kandidatene har også fått beskjed (i Inspira) om å disponere tiden slik at de bruker ca. like lang tid på del A som på del B. Det er gitt ordbegrensninger på hver oppgave. 500 ord på kortsvarsoppgaven og 1500(?)¹ ord på langsvarsoppgaven.

---

¹ Eksamenskontoret hadde meninger om dette, så jeg er usikker på hvilken ordgrense som til sist ble satt.

Fagspesifikk karakteromtale for nordisk finnes på ILNs nettsider:

<https://www.uio.no/studier/eksamen/karakterer/fagspesifikk-karakterbeskrivelse/hf-iln-nordisk.html>.

Sensor må alltid være åpen for det uventede eksamenssvaret, og sensor vil alltid måtte utvise faglig skjønn og gjøre en helhetsvurdering.

Om de ulike oppgavene

Langsvarsoppgave – tekstanalyse med vekt på virkelighetsbilder

Oppgave: Gjør en analyse av kronikken “Grønnere gruver” fra NRK Ytring, der du fokuserer på hvilket virkelighetsbilde/hvilke virkelighetsbilder teksten tar utgangspunkt i og skaper.

Det har blitt gitt én forelesning om virkelighetsbilder/diskurs, på denne forelesningen ble det brukt en del tid på diskursbegrepet generelt og hvordan språklige valg har noe å si for hvilket virkelighetsbilde som formidles. Svennevigs kap. 7 ble også overfladisk gjennomgått, med fokus på hvilke konkrete trekk ved teksten man kan se på om man skal undersøke de virkelighetsbildene som skapes i tekst: perspektivet det formidles fra, kategorisering, metaforer, metonymi, eufemisme/dysfemisme, verdiladde ord, grammatiske strukturer (prosesser, deltakere, omstendigheter), sjanger og skript. I den siste oppsummeringsforelesningen ble det også gitt eksempel på en oppgave om virkelighetsbilder, men uten at et komplett svar ble gjennomgått. I stedet ble det henvist til Jan Svennevigs eksempelanalyse s. 212ff. i Svennevig (2020). I gruppeundervisningen har studentene jobbet helt konkret med en tekstanalyse med fokus på virkelighetsbilder, der de har fått trening i å bruke de nevnte analyseverktøyene fra Svennevigs (2020) kap. 7.

Oppgaven er formulert ganske åpent, men ettersom dette med virkelighetsbilder i pensum stort sett er konsentrert til kap. 7 i Svennevig (2020), skal det være mulig for kandidaten å avgrense oppgaven ved å fokusere på de analyseverktøyene Svennevig presenterer der.

Den vedlagte teksten er ikke den letteste teksten å analysere med utgangspunkt i virkelighetsbilder, og dette er nok en vanskelig oppgave for mange. Det viktigste er derfor at kandidaten viser kjennskap til hvordan man kan gå frem for å si noe om virkelighetsbildet/-ene teksten skaper, ved å ta i bruk flere av de ovenfor nevnte analytiske verktøyene (perspektivet det formidles fra, kategorisering, metaforer, metonymi, eufemisme/dysfemisme, verdiladde ord, grammatiske strukturer (prosesser, deltakere, omstendigheter), sjanger og skript). Det vil særlig være relevant å se på verdiladde ord og ordvalgene som er gjort, men også andre elementer kan trekkes inn – her finnes det mange måter å løse oppgaven på.

Det vil telle positivt om kandidaten trekker inn relevante og hensiktsmessige begreper fra andre steder i pensum, f.eks. vil det kunne være relevant å trekke inn noe om presupposisjoner. Det vil også telle positivt om kandidaten evner å trekke inn diskursbegrepet på en hensiktsmessig måte.

Langsvarsoppgaven bør inneholde en (kort) introduksjon og en oppsummering til slutt. Det teller positivt om kandidaten viser evne til refleksjon og drøfting av egne analyseresultater.

Kortsvarsoppgaver. Alle tre oppgaver skal besvares.

1) Koherens og kohesjonsmekanisme

Oppgave: Forklar begrepene «koherens» og «kohesjonsmekanisme», og identifiser ulike typer kohesjonsmekanisme i vedlagte utdrag fra en brosjyre om Grevling i Oslo.

Dette er en veldig konkret oppgave, der relevant pensum i hovedsak er kapittel 8 i Svennevig (2020). Det forventes at kandidaten gjør kort og presist greie for de to begrepene, som blir forklart på s. 227–229 hos Svennevig. Det forventes også at kandidaten viser eksempler både på referentkoblinger og setningskoblinger, samt at fagbegrepene blir brukt presist. De viktigste tekstreferentene bør være identifisert. Mange eksempler og eksempler på flere typer kohesjonsmekanismer, samt det å trekke inn andre relevante fagbegreper på en hensiktsmessig måte, vil telle positivt. Det vil også trekke opp om kandidaten evner å redegjøre for forskjellen på kohesjon og koherens på en innsiktsfull og presis måte. En særlig god besvarelse vil – på en relevant og hensiktsmessig måte – kunne trekke inn analytiske begreper fra de delene av pensum som handler om sammenheng i multimodale tekster. Det er likevel viktig å huske at dette er en kortsvarsoppgave, og på grunn av ordgrensen vil det være begrenset hvor mye som kan inkluderes i svaret.

2) Samtalanalyse

Oppgave: Beskriv turtakingssystemet for samtale. Eksemplifiser svaret med det vedlagte samtaleutdraget.

Begrepene *tur*, *turkonstruksjonsenheter* og *overgangsrelevant sted* bør beskrives og brukes i besvarelsen. Flere type turkonstruksjonsenheter (ord, frase, setning) bør identifiseres. Det bør trekkes inn at samtaledeltakerne kan forutse potensielle overgangsrelevante steder på grunn av grammatikk, og at i overgangsrelevante steder er det mulig (men ikke obligatorisk) at samtalepartneren tar turen. En avansert besvarelse viser forståelse for språk som en redskap for sosiale handlinger, trekker inn også andre relevante fagbegreper (f.eks. preferanse), og viser ulike måter man kan fortsette turen sin etter et overgangsrelevant sted i det vedlagte samtaleutdraget.

Relevant pensum: Svennevig (2021) s. 94-99, Dingemanse & Enfield (2014)

3) Modelleleser

Oppgave: Forklar begrepet modelleser. Ta deretter utgangspunkt i det vedlagte utdraget fra en brosjyre om Grevling i Oslo (samme som i kortsvarsoppgave 1), og vis eksempler på hvordan man kan «spore» modellesere(n) i en tekst.

Det står ikke mye (konkret) om modelleserbegrepet på pensum, men Johan Tønnesson har snakket om modelleserbegrepet på én forelesning, og det skal også ha blitt jobbet med modelleseranalyse i gruppetimene. Modelleserbegrepet er et krevende begrep å bruke, og kanskje særlig i en kortsvarsoppgave, men det forventes at kandidaten presenterer en forklaring

av begrepet i hovedsak med utgangspunkt i Svennevig (2020, s. 178–182), eller Tønnesson (2012). Det teller positivt om kandidaten viser til både Svennevig og Tønnesson. Når det gjelder å vise eksempler på hvordan man kan “spore” modellesere, vil det her være mange mulige måter å svare på. Pensum er lite spesifikt på nøyaktig hvilke “redskaper” man bruker for å finne modellesere.

I Svennevig (2020, s. 179), står det blant annet:

Selv om man skriver til en til dels udefintert og allmenn lesergruppe, kan man henvende seg til en viss *type adressat*. Denne iboende henvendelsen viser seg gjennom vilke ting man tar for gitt (altså hvilke presupposisjoner som finnes), og hvilke ting man sier eksplisitt. Videre kan teksten forutsette visse holdninger og interesser hos leseren. Endelig viser henvendelsen seg i hvilke reaksjoner eller tolkninger teksten foregriper: hvilke den fremmer, og hvilke den søker å avverge. Teksten bærer altså seg et bilde av adressaten som kan spores i hva som sies, og hvordan det sies.

Tønnesson 2012 (særlig kapittel 4) viser heller ikke konkret hvordan man sporer modellesere i tekster, utover de eksemplene han gir. De ni spørsmålene han foreslår å stille til sakprosattekster, kan alle være relevante spørsmål når modellesere skal identifiseres. I kapittel 5 viser Tønnesson til ideen om “moglege svarande reaksjonar” i tekster. Han skriver om at det å lese inn slike mulige svarende reaksjoner i tekster, kan åpne forståelsen vår av tekstens meningspotensiale (s. 119), og han knytter de tenkte svarende reaksjonene til modellesere.

Det forventes ikke at kandidaten trekker inn alle disse elementene fra Tønnesson og Svennevig, men det forventes at kandidaten gjennom den vedlagte teksten viser flere eksempler på hvordan konkrete språklige formuleringer er med på å konstruere en modelleser i den gitte teksten. Kandidaten bør også vise en viss forståelse for at relevante fagbegreper fra andre deler av pensum kan trekkes inn i en modelleseranalyse. En svært god besvarelse vil på en hensiktsmessig måte trekke inn flere relevante begreper fra andre deler av pensum i besvarelsen.

Det teller positivt om kandidaten gjennom konkrete og eksempler og med overbevisende argumenter evner å vise at teksten om grevling inneholder mer enn én modelleser. (Det er ikke opplagt at teksten gjør det.)